

dio svoga vijeka u studiju ove grane tradicijske kulture.

Autentičnošću nošnja (za koju je avtorica bez sumnje pozvani jamac), njihovim ambijentima, izlaganjima u tekstu i ne na posljednjem mjestu tehničkom opremom, ovo se izdanje znatno izdiže nad brojnim sličnim i kod nas i u svijetu, gdje će se moći koristiti njime, budući da je izdano na tri strana jezika, i strani interesent, posebno stručnjak.

Etnološki i kulturnohistorijski (i lingvistički) mogla bi ovo djelo dopuniti i jedna zasebna studija o sudbinama tih nošnja na osnovi dosta obilne slikovne, opisne i leksičke građe iz prošlosti do stanja koje prikazuje ovo izdanje, ne zanemarujući suvremena kretanja i dalje njihove sudbine. Takvi profili njihovih sudbina (pa i pojedinih od tri grupe) dali bi uočiti i putove promjena zbog najrazličnijih faktora: utjecaja svakojakih moda, odjevnih i ukrasnih materijala (kupovnih), povoda za nerijetkim odredbama vlasti ili crkve itd., ali i vlastitih, samoniklih pobuda za promjenama kroja, ukrasa, sastava ove ili one nošnje sve do suptilnije pozadine: same seljačke ocjene estetskih i praktičnih vrijednosti vlastitih nošnja. U takvoj bi studiji, bez sumnje vrlo zahvalnoj, bila neophodna i bibliografija svih naših i stranih radova, analiza, ilustrativnih izdanja i izvora tih nošnja.

Milovan GAVAZZI

MARIJANA GUŠIĆ, STARINSKO ŽENSKO OGLAVLJE U HRVATSKOJ NARODNOJ NOŠNJI, Izdavač Spektar, Zagreb 1975, 52 nepag. str. + 12 tabli.

MARIJANA GUŠIĆ, NEKI PRIMJERI ŽENSKOG OGLAVLJA U HRVATSKOJ NARODNOJ NOŠNJI, Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena, Zagreb 1975, 389—426 str.

Že leta 1974 je Marijana Gušić izdala s sodelovanjem slikarke Grete Turković reprezentančno mapo »Sta-

rinsko žensko oglavlje u hrvatskoj narodnoj nošnji«. V razpravi z istim naslovom, ki je izšla v ZNŽO leto dni kasneje in kjer se vsaj do neke mere, kot avtorica v citatu sama opozarja, naslanja na gradivo obravnavano v mapi, pa nadalje Gušićeva z različnih zornih kotov razvija in podaja svoje ugotovitve o ženskih oglavljih v hrvatski narodni noši. Tako nas avtorica na primeru 12 variant ženskih oglavij, kot so bila v navadi v vaseh zagrebske okolice, v Hrvatski Posavini in Slavoniji, pa v primorju in na jugu, seznanja s celotnim priborom in načini pokrivanja glave.

V primerjavi z omenjeno mapo (1974) se v razpravi avtorica izogiba detajlnejšim opisom načina pokrivanja in sledeč svojemu ustaljenemu metodološkemu načinu išče »globoko arhaične pojave«, ki jih po avtoričenem mnenju izpričuje obravnavano gradivo. Ko razgrinja podobo arhaičnih pojavov podprto z bogatim primerjalnim gradivo, ki dokazuje tudi pri nekaterih delih oglavlja »zasičenost s prastarimi animističnimi magijskimi predstavami«, nas prav tako seznanja s tistimi variantami pokrivanja, kjer so opazni vplivi starejših umetnostnih stilov, vse do nedvomno sodobnih modelov in načinov urejanja pričeske v hrvatskem primorju.

Mimo formalne podobe in estetske ocene etnografskega gradiva o različnih oglavljih skuša avtorica podati zapleteno genezo obravnavanega pribora, ko ugotavlja starinske usedline »o tabuitetu las poročene ženske mimo simbolov, ki naj bi priklicali plodnost snahi — roditeljici novega naraščaja«. Ob teh arhaičnih usedlinah pa prav tako opozarja npr. na renesančno pojmovanje urejanja pričeske in na tista pokrivala, ki rabijo kot nujni atributi ženske lepote po humanističnem pojmovanju oplemenitenja človekove zunanosti.

Če nadalje primerjamo obe študiji o ženskih oglavljih, kjer je v delu Turković — Gušić predstavljen v vseh potankostih samo način pokrivanja glave, postavlja avtorica način pokrivanja glave, vsaj na primeru naselja Bratina in Kupinec, s tem da opiše celotno žensko pa tudi moško nošo, v širši oblačilni okvir.

V delu, ki mu je nedvomno podlaga kar najboljše poznavanje obravnava-nega predmeta, pa avtorica z izredno natančnostjo orisuje tehniko okraševanja, pokrivanja glave in spletanja las in nas sproti seznanja z ustrežno funkcijo posameznih načinov pokrivanja glave, ki naj bi navzven razločevali poročene od neporočenih itn. Razpravo, ki odslikuje vrsto domišljenih ugotovitev, pa tudi nekaj takih ob katerih mislimo drugače, spremljajo v Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena ustrezne ilustracije, ki so v reprezentalni mapi, po zaslugi slikarke Grete Turkovičeve na zavidljivi ravni.

Marija MAKAROVIČ

HENRY GLASSIE, ALL SILVER AND NO BRASS, Indiana University Press, Bloomington 1975, 92 str. + 11 fotografija i 16 crteža.

HENRY GLASSIE, FOLK HOUSING IN MIDDLE VIRGINIA, University of Tennessee Press, Knoxville 1975, 302 str. + fotografije i crteži.

Znanstveni rad Henryja Glassiea, američkog folklorista, veoma je cijenjen među folkloristima u SAD i Kanadi. Donedavna on je bio uglavnom poznat zbog svojih predavanja na sveučilištu države Indiane, a 1975. godine objavio je dvije monografije: **Narodno građevinstvo u srednjoj Virginiji i Samo srebro bez mjedi.** Te knjige ukazuju na humanistički osjećaj profesora Glassiea, ali se obje osnivaju na točnom terenskom istraživanju.

U prvoj knjizi, **Narodno građevinstvo u srednjoj Virginiji**, Glassie je napravio strukturalističku analizu narodne arhitekture. Njegove su metode u ovom radu strogo ograničene. Ispitujući sve kuće u jednom dijelu srednje Virginije na pedesetak kvadratnih kilometara, Glassie je snimao i zabilježio tlocrt i položaj svake stambene zgrade. Tom građom on pokušava ra-

zumjeti pravila (koja on naziva »gramatikom«) tog građevinskog stila. Očito pod utjecajem lingvista Noama Chomskog, Glassie počinje svoju raspravu bitnim jezgrama oblika, tj. koncepcijom pravokutnika, pa pokušava otkriti »gramatiku transformacije«, sustavna pravila po kojima su te jezgre sastavljene, tako da se konačno dobije »gramatična« narodna kuća.

Zatim Glassie analizira znatne promjene stila tih kuća od 17. do 19. stoljeća, pa nastoji spojiti te promjene s poviješću i društvenim razvojem.

Druga knjiga je rekonstrukcija nekadašnjih zimskih ophoda u jednom zaseoku sjeverne Irske, na osnovi sjećanja nekoliko starijih seljaka koji su sudjelovali u tim ophodima prije četrdeset godina. Knjiga je bogato ukrašena Glassieovim crtežima.

Glassie se zanima za materijalnu ali i za duhovnu kulturu, pa stoga ne zanemaruje ni oblike maski ni tekstove ophodničkih pjesama. Njegova se dvostruka humanističko-znanstvena sklonost pokazuje u načinu predstavljanja građe. Umjesto da objavi samo ono što je snimao pomoću magnetofona, Glassie je nastojao umjetnički opisati i kontekst u kojem su se on i kazivači nalazili, tj. u kakvoj su sobi bili, u koje doba dana, kako je kazivač za njih pripremio čaj, itd. Takvo predstavljanje građe možda svojom subjektivnošću smeta nekog znanstvenika, ali Glassie misli da je svaka tiskana riječ već određeno subjektivno izobličenje događaja, koje nikako nije moguće sasvim objektivno zahvatiti. On tvrdi da je njegov »umjetnički opis« u stvari točniji nego puko »znanstveno« predstavljanje građe, bez pokušaja da se opiše ambijent događaja.

Poslije građe slijede poglavlja autorova teksta, od kojih je svako obrađeno na temelju drukčijeg teorijskog pristupa. Glassie pokazuje jakost i slabost romantičkog tumačenja, nastojeći ga ipak razumjeti u intelektualnoj atmosferi 19. stoljeća. Na sličan način on postupa i s drugim teorijama, naima sa strukturalizmom, funkcionalizmom, s teorijom rasprostranjenosti i analizom izvedbe (tzv. »performance analysis«).

Iako neki znanstvenici ubrajaju Glassiea među strukturaliste, mi ga ne možemo uvrstiti među pripadnike jed-